

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
результатів дисертації

Рибалка Костянтина Валерійовича

**«Механізми публічного управління землями сільськогосподарського
призначення»**, яка подається на здобуття наукового ступеня доктора
філософії

з галузі знань 28 – Публічне управління та адміністрування
за спеціальністю 281 – Публічне управління та адміністрування

1. Оцінка роботи здобувача у процесі підготовки дисертації і виконання індивідуального плану навчальної та наукової роботи

Здобувач Рибалко Костянтин Валерійович виконав Індивідуальний план освітньо-наукової програми підготовки доктора філософії в повному обсязі – 60 кредитів ECTS. Успішно склав іспити з наступних дисциплін: «Концептуальні засади розвитку публічного управління та адміністрування», «Публічна політика», «Управління суспільним розвитком», «Комунікативні аспекти діяльності дослідника», «Інформаційні технології у науковій діяльності», «Концептуальні засади сучасного наукового пізнання», «Етика та світоглядні засади наукової діяльності», «Механізми забезпечення національної безпеки», «Управління проектами», «Методологічне забезпечення досліджень у сфері публічного управління та адміністрування», «Глобальне врядування і між рівневі відносини у публічному управлінні», «Законотворчий процес і нормотворча діяльність органів публічної влади», «Основи наукового мовлення», «Іноземна мова в професійній діяльності дослідника публічного управління та адміністрування, «Методологічне забезпечення освітньої діяльності» та пройшов педагогічну практику.

У процесі навчання Рибалко К.В. набув усіх необхідних компетентностей, теоретичних знань, умінь і навичок, визначених Стандартом вищої освіти третього освітньо-наукового рівня за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

Всі заплановані види робіт були виконані своєчасно. Здобувач плідно співпрацював з науковим керівником, колективом кафедри та науковцями Навчально-наукового інституту «Інститут державного управління» Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна протягом усього терміну навчання в аспірантурі.

2. Обґрунтування вибору теми дослідження

Актуальність теми дослідження зумовлена масштабними трансформаційними процесами у сфері земельних відносин в Україні, що відбуваються на тлі повномасштабної військової агресії, яка кардинально змінила ландшафт управління сільськогосподарськими землями. В умовах геополітичної нестабільності та необхідності забезпечення продовольчої безпеки держави, критично важливим стає формування ефективної моделі публічного управління земельними ресурсами, яка здатна адаптуватися до викликів воєнного стану та післявоєнного відновлення.

Стрімка децентралізація влади та передача значної частини повноважень щодо розпорядження землями до органів місцевого самоврядування створює принципово нову інституційну структуру управління, яка в умовах війни стикається з безпрецедентними викликами відновлення та реінтеграції постраждалих територій.

Окрім цього, актуальність дослідження визначається необхідністю переосмислення парадигми публічного управління земельними ресурсами з урахуванням наслідків військової агресії та перспектив післявоєнного відновлення. Традиційні моделі управління не розраховані на такі масштабні виклики, як необхідність ідентифікації, картографування та розмінування забруднених територій, оцінки екологічної шкоди від військових дій та розробки програм реабілітації пошкоджених земель.

Особливої актуальності набуває розробка адаптивних механізмів публічного управління, здатних забезпечити раціональне використання доступних земель сільськогосподарського призначення та поступове

повернення до сільськогосподарського обігу деокупованих та розмінованих територій.

У цьому зв'язку, вибір теми дисертаційної роботи Рибалка К.В. є обґрунтованим з огляду на її актуальність, наукову новизну, практичну значущість.

3. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Тема дисертаційної роботи пов'язана з науково-дослідною роботою «Організаційно-правовий механізм модернізації публічного управління відповідно до стандартів «Good Governance» (№ 0120U105739), що виконувалась кафедрою права, національної безпеки та європейської інтеграції Навчально-наукового інституту «Інститут державного управління» Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Автором у співавторстві підготовлено рр.1.1 остаточного звіту до науково-дослідної роботи.

4. Особистий внесок дисертанта в отриманні наукових результатів та їх новизна

Дисертація є самостійно виконаною науковою працею. Усі сформульовані в ній висновки, теоретичні положення та пропозиції ґрунтуються на особистих дослідженнях. У дисертації не використовувались ідеї співвиконавців науково-дослідної роботи.

5. Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, які захищаються

Викладені у дисертаційній роботі наукові положення, висновки та рекомендації відповідають вимогам щодо такого виду наукових досліджень. Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації підтверджується використанням автором фундаментальних положень теорії публічного управління та адміністрування, досліджень українських і

зарубіжних учених, а також фактом опрацювання ним значного масиву теоретичних і статичних даних. Крім того, обґрунтованість отриманих результатів підтверджується застосуваннями досить різноманітних методів дослідження, їх позитивною оцінкою в процесі апробації на науково-практичних конференціях, круглих столах, конгресах, а також публікаціями у наукових виданнях, у яких висвітлено основні результати дослідження.

6. Наукове, теоретичне та практичне значення результатів дисертації

Наукова новизна одержаних результатів полягає у вирішенні актуальної науково-прикладної задачі з наукового обґрунтування комплексних науково-практичних рекомендацій до удосконалення публічного управління землями сільськогосподарського призначення в умовах трансформаційних воєнних і економічних викликів України.

Найважливішими результатами, що характеризують наукову новизну і розкривають логіку й зміст дисертації, є такі:

уперше

– розроблено концептуальну модель адаптивної стратегії публічного управління землями сільськогосподарського призначення в умовах невизначеності перемир'я в Україні, яка, на відміну від існуючих підходів, ґрунтується на принципі функціонально-просторової диференціації територій за безпековими та відновлювальними критеріями з виділенням чотирьох зон з різними режимами використання й охорони земель. Стратегія передбачає набір механізмів та інструментів управління; контури, які визначають загальну архітектуру стратегії та принципи її функціонування; модель інтегрованої системи моніторингу стану земель та методологію оцінки ефективності інструментів з урахуванням регіональної специфіки, що забезпечує стійкість системи землекористування, збереження продовольчої безпеки та поетапне відновлення аграрного потенціалу постраждалих

територій;

– обґрунтовано логіку і підхід побудови інтегрованої системи моніторингу та оцінки стану земель сільськогосподарського призначення для умов воєнного стану та післявоєнного відновлення, яка, на відміну від існуючих підходів, базується на принципах безпекоцентричності, багаторівневості та технологічної адаптивності, враховує диференціацію територій за рівнем безпекових загроз та передбачає комбіноване застосування методів дистанційного зондування Землі та наземного моніторингу залежно від безпекової ситуації, що забезпечує формування достовірної інформаційної бази для прийняття управлінських рішень у сфері землекористування в умовах невизначеності. В основі цього підходу лежить ідея і логіка інтеграції запропонованої системи в чинну структуру Держгеокадастру шляхом створення міжвідомчого координаційного центру, розширення функціоналу Національної інфраструктури геопросторових даних, що дозволяє оптимізувати публічне управління земельними ресурсами за принципом адаптивності до динамічних змін безпекової ситуації;

удосконалено

– теоретичний підхід до моделювання взаємодії функціональних механізмів публічного управління землями сільськогосподарського призначення, що, на відміну від існуючих лінійних моделей управління, забезпечує багатовимірний аналіз перехресних впливів різних механізмів (правового, організаційного, економічного, інформаційного, соціального, екологічного та інноваційного) один на одного. Це охопило класифікацію економічних та безпекових викликів у сфері публічного управління землями сільськогосподарського призначення і запропоновану матрицю, яку дозволяє виявити критичні точки синергії та потенційні конфлікти між різними механізмами, що має особливе значення в умовах одночасної дії економічних та безпекових викликів, коли дисбаланс у функціонуванні окремих механізмів може призводити до системних криз управління. На відміну від традиційних підходів, які розглядають економічні та безпекові виклики

доволі відокремлено, цей підхід інтегрує їх в єдину типологію та визначає відповідні напрями адаптації цих механізмів. Практична цінність такого підходу полягає в можливості комплексного діагностування стану системи управління та цілеспрямованого посилення тих взаємозв'язків, які забезпечують найбільший синергетичний ефект;

- підхід до оцінки адаптивності інструментів публічного управління землями сільськогосподарського призначення в кризових умовах, що, на відміну від існуючих підходів, базується на комплексному аналізі їх трансформаційної динаміки та регіональної диференціації ефективності, дозволяє класифікувати інструменти за рівнем стійкості до зовнішніх шоків (висока стійкість державних програм підтримки та інформаційних систем національного рівня, помірна стійкість фіскальних механізмів, низька стійкість ринкових та контрольно-наглядових інструментів) та обґрунтувати диференційований підхід до їх застосування в різних безпекових зонах країни;

дістало подальшого розвитку

- теоретико-методологічне обґрунтування диференційованих підходів до публічного управління землями сільськогосподарського призначення в умовах безпекових та економічних викликів, що, на відміну від існуючих універсалістських моделей, базується на просторовій типологізації територій за критерієм інтенсивності та характеру ризиків з відповідною адаптацією функціональних механізмів управління (правового, організаційного, економічного, інформаційного та соціального) та їх комбінуванням залежно від локального контексту, що створює методологічне підґрунтя для формування інтегрованої післявоєнної стратегії, здатної одночасно забезпечувати реінтеграцію деокупованих територій, відновлення земельно-ресурсного потенціалу пошкоджених районів та сталий розвиток відносно безпечних регіонів в умовах європейської інтеграції України;

- теоретико-методологічне обґрунтування трансформаційної моделі інституційної архітектури публічного управління землями

сільськогосподарського призначення в умовах множинних викликів, що, на відміну від існуючих підходів, інтегрує чотири взаємопов'язані виміри інституційних змін: часовий (історична еволюція 1991-2025 рр.), структурно-функціональний (нова конфігурація повноважень суб'єктів публічного управління в умовах децентралізації), ринково-економічний (етапність та варіативність ринкових механізмів регулювання) та безпековий (адаптація інституційних механізмів до умов воєнного стану), що дозволяє комплексно відобразити дуалістичну природу сучасної системи управління земельними ресурсами, яка поєднує процеси децентралізації з елементами тимчасової рецентралізації в кризових умовах;

– обґрунтування системи стратегічних напрямів та інституційних механізмів реінтеграції тимчасово окупованих та забруднених вибухонебезпечними предметами земель у систему сталого землекористування, яке, на відміну від існуючих підходів, базується на диференційованому застосуванні інструментів публічного управління відповідно до безпекового статусу та рівня пошкодження земель і передбачає багаторівневу архітектуру інституційних механізмів (від національного до місцевого рівня з включенням міжнародного рівня та недержавного секторів), що забезпечує комплексність, адаптивність та системність реінтеграційних процесів через синергетичне поєднання спеціалізованих фінансово-економічних, технологічних, правових, адміністративних та соціально-інформаційних інструментів, адаптованих до специфіки безпекових викликів та ризиків невизначеності перемир'я, а також враховує особливості функціонування ринку землі в післявоєнний період.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості використання отриманих науково-практичних ідей, положень і висновків у діяльності органів публічної влади при вдосконаленні процесу публічного управління землями сільськогосподарського призначення.

Окремі положення та висновки дисертаційного дослідження знайшли своє практичне застосування. Сформульовані в дисертації положення,

висновки та рекомендації мають практичне значення й адресну спрямованість, що підтверджують відповідні довідки про впровадження результатів дослідження. Вони, зокрема, враховані в роботі Головним управлінням Держгеокадастру у Харківській області під час розробки фахових пропозицій до Програми комплексного відновлення Харківської області на період до 2027 року, реалізації повноважень відомства в рамках проведення відповідно до законодавства моніторингу земель та їх охорони (довідка № 32-20-1-1242/0/19-25 від 12.03.2025), Сахновщинською селищною радою Берестинського району Харківської області під час розробки пропозицій до проекту Програми раціонального використання та охорони земель громади та проекту Комплексного плану просторового розвитку території громади (довідка № 1317/02.10-11 від 11.03.2025), Роганською селищною військовою адміністрацією Харківського району Харківської області під час розробки пропозицій до Програми комплексного відновлення громади та детальних планів окремих територій громади, які розробляються у відповідності до затвердженого Комплексного плану просторового розвитку території Роганської селищної територіальної громади Харківського району Харківської області (довідка № 01-11-238 від 11.03.2025).

7. Повнота викладення матеріалів дисертації в роботах, опублікованих автором

Публікації Рибалка К.В. відповідають п. 8 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44.

Основні положення дисертації викладено в 10 наукових публікаціях, з них 4 статті у наукових фахових виданнях України; 6 тез доповідей у матеріалах конгресів та конференцій.

Статті у наукових фахових виданнях України:

1. Величко Л.Ю., Рибалко К.В. Про поняття «Публічне управління землями сільськогосподарського призначення. *Теорія та практика державного управління*. Вип. № 1(72)/2021. С. 15-21. doi: 10.34213/tp.21.01.02 URL: <https://periodicals.karazin.ua/tpdu/article/view/20671>.

2. Рибалко К.В. Концептуальна модель функціонування механізмів публічного управління землями сільськогосподарського призначення. *Наукові перспективи*: журнал. 2024. № 7(49) 2024. С. 528-538. doi: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2024-7\(49\)-528-538](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2024-7(49)-528-538) URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/np/article/view/13550/13616>.

3. Рибалко К.В. Публічне управління землями сільськогосподарського призначення через побудову стратегії державної земельної політики. *Актуальні проблеми державного управління*, 2024, № 2 (65). С. 253-267 doi: <https://doi.org/10.26565/1684-8489-2024-2-13> URL: <https://periodicals.karazin.ua/apdu/article/view/25277>

4. Рибалко К.В. Система органів публічного управління землями сільськогосподарського призначення. *Публічне управління і адміністрування в Україні*. 2024, № 44. С. 91-98 doi: <https://doi.org/10.32782/pma2663-5240-2024.44.16> URL: <https://pag-journal.iei.od.ua/archives/2024/44-2024/18.pdf>

Праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Рибалко К.В. Про поняття «публічне управління землями сільськогосподарського призначення. Публічне управління XXI століття: погляд у майбутнє: зб. тез XXI Міжнар. наук. конгресу. – Х11.: Вид-во ХарРІ НАДУ «Магістр», 2021. 544 с. С. 139-142.

2. Рибалко К.В. Нормативно-правове забезпечення публічного управління землями сільськогосподарського призначення як умова системного впровадження земельної реформи. Публічне управління: український вимір: зб. наук. праць за матеріалами науково-практичної конференції до 75-річного ювілею Григорія Івановича Мостового, 22 жовтня

2021 р., м. Харків, електронне видання. – Х.: ННІ «Інститут державного управління» ХНУ імені В.Н. Каразіна. – 2022. – 172 с. С. 82-84.

3. Рибалко К.В. До питання побудови стратегії публічного управління землями сільськогосподарського призначення. Публічне управління XXI століття: в умовах гібридних загроз: *зб. наук. матер. XXII Міжнар. наук. конгресу*. – Х.: ННІ «Інститут державного управління» Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, 2022. – 304 с. С. 231-233.

4. Величко Л.Ю., Рибалко К.В. Особливості публічного управління землями сільськогосподарського призначення в умовах воєнного стану та післявоєнний час: загальнодержавний і регіональні аспекти. Публічне управління XXI століття: особливості воєнного і післявоєнного періодів: *зб. наук. матер. XXIII Міжнародного наукового конгресу* [Електронний ресурс.] – Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2023. – (PDF 680 с.). С. 153-156.

5. Рибалко К.В. Виклики війни і їх подолання в контексті публічного управління землями сільськогосподарського призначення. Публічне управління XXI століття: нові виклики і трансформації в умовах війни: *зб. наук. матер. XXIV Міжнар. наук. конгресу* [Електронний ресурс]. – Харків: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2024. – (PDF 540 с.). С. 132-137.

6. Рибалко К.В. Знаходження оптимальної моделі реалізації прав військовослужбовців і ветеранів війни на землю – невід’ємна складова реалізації стратегії публічного управління землями сільськогосподарського призначення. Сучасні підходи до реабілітації та реадaptaції військовослужбовців, ветеранів та членів їх сімей: Перша Міжнародна науково-практична конференція, 5 грудня 2024 р., м. Харків : *зб. матеріалів* [Електронний ресурс] = Modern approaches to the rehabilitation and readaptation of military personnel, veterans and their family members : First international scientific and practical conference, december 5, 2024, Kharkiv : collection of materials [Electronic resource]. – Харків : Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2024. 1 ел. опт. диск (CD-ROM). – Систем. вимоги: Процесор Pentium-класу; ОС Windows 7/10 ; дисковод CD-ROM;

8. Дотримання академічної доброчесності

На підставі вивчення тексту дисертації, наукових праць здобувача, Протоколу контролю оригінальності (перевірку наявності текстових запозичень виконано в антиплагіатній Інтернет-системі Strikeplagiarism.com) встановлено, що робота виконана самостійно, текст дисертації не містить текстових запозичень, а дисертаційне дослідження відповідає вимогам академічної доброчесності.

9. Апробація матеріалів дисертації

Основні ідеї, теоретичні положення, висновки та результати дисертаційного дослідження обговорювались на засіданні кафедри права, національної безпеки та європейської інтеграції ННІ «Інститут державного управління» Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, а також на комунікативних заходах, зокрема: міжнародних наукових конгресах «Публічне управління XXI століття: погляд у майбутнє» (м. Харків, 2021 р.), «Публічне управління XXI століття: в умовах гібридних загроз» (м. Харків, 2022 р.), «Публічне управління XXI століття: особливості воєнного і післявоєнного періодів» (м. Харків, 2023 р.), «Публічне управління XXI століття: нові виклики і трансформації в умовах війни» (м. Харків, 2024 р.); науково-практичній конференції до 75-річного ювідею Г.І. Мостового «Публічне управління: український вимір» (м. Харків, 2022 р.), Другій міжнародній конференції «Публічна політика та інституційні зміни в розпал конфлікту» на базі Єнського центру вивчення примирення Єнського університету Фрідріха Шиллера (Німеччина-Україна, м. Харків, 2024 р.), Першій Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні підходи до реабілітації та реадaptaції військовослужбовців, ветеранів та членів їх сімей» (м. Харків, 2024 р.), кафедральних круглих столів «Способи забезпечення правопорядку в деокупованих територіях» (м. Харків, 2023 р.), «Механізм

реалізації адміністративного акта та заходи, що можуть бути вжиті для його виконання» (м. Харків, 2024 р.).

10. Оцінка структури, мови та стилю дисертації

Матеріал дисертації викладено в логічній послідовності та доступно для сприйняття. Дисертація написана науковим стилем мовлення, структура дисертації відповідає алгоритму здійсненого автором дослідження. Зміст, структура, оформлення дисертації та кількість публікацій відповідають вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (постанова Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44), наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації».

11. Відповідність змісту дисертації спеціальності, за якою вона подається до захисту

За своїм фаховим спрямуванням, науковою новизною і практичною значимістю дисертаційна робота Рибалка К.В. «Механізми публічного управління землями сільськогосподарського призначення» повністю відповідає галузі знань D – Бізнес, адміністрування та право та відповідає паспорту спеціальності D4 – Публічне управління та адміністрування. Здобувачем повністю виконано освітню та наукову складову третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти.

12. Результати обговорення та проведення презентації. Рекомендація дисертації до захисту

Здобувач представив основні результати дисертаційної роботи на розширеному засіданні кафедри права, національної безпеки та європейської інтеграції ННІ «Інститут державного управління» Харківського

національного університету імені В.Н. Каразіна щодо попередньої експертизи дисертації (витяг з протоколу № 11 розширеного засідання кафедри права, національної безпеки та європейської інтеграції від 17.03.2025 року) у формі презентації та наукової дискусії після її завершення.

У рамках цього розширеного засідання було ухвалено одноголосно рекомендувати дисертаційну роботу Рибалка К.В. «Механізми публічного управління землями сільськогосподарського призначення» до захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 28 – Публічне управління та адміністрування за спеціальністю 281 – Публічне управління та адміністрування.

Головуючий на розширеному засіданні
кафедри права, національної безпеки та
європейської інтеграції, доктор наук з
державного управління, професор,
професор кафедри права, національної
безпеки та європейської інтеграції ННІ
«Інститут державного управління»
Харківського національного університету
імені В.Н. Каразіна

Володимир БУЛЬБА